

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

УРЕДНИЦИ

Проф. др Драган Станић
Проф. др Срето Танасић

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

Проф. др Драган Станић
Проф. др Срето Танасић
Проф. др Александар Милановић
Проф. др Виктор Савић
Проф. др Исидора Бјелаковић

ПРИРЕДИЛИ

Проф. др Исидора Бјелаковић
Проф. др Виктор Савић

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. др Драгана Мршевић-Радовић
Проф. др Мато Пижурица
Проф. др Душанка Вујовић

Штампање ове књиге омогућило је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије

ПОЛОЖАЈ СРПСКОГА ЈЕЗИКА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

ИЗАЗОВИ, ПРОБЛЕМИ, РЕШЕЊА

Зборник саопштења с округлог стола
одржаног у Матици српској
3. јула 2021. године

Нови Сад • МАТИЦА СРПСКА
Београд • ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

2021

САДРЖАЈ

САОПШТЕЊА

Иринеј (Буловић), епископ бачки, Положај српскога језика у савременом друштву	9
Срето Танасић, Закон против српског језика – прилог рушењу српског идентитета	13
<u>Предраг Пипер</u> , Поводом Закона о родној равноправности	21
Јелица Стојановић, Положај српскога језика у савременој Црној Гори – у контексту прошлог и будућег	27
Софија Милорадовић, Чиме се обезбеђује родна равноправност?	31
Рајна М. Драгићевић, Насилна феминизација као напад на флексибилност лексичке норме српског језика	33
Весна Ломпар, „Родно осетљив језик“ и питање израде уџбеника	39
Милош М. Ковачевић, У каквом су односу Закон о родној равноправности и Закон о језику и писму	41
Вељко Ж. Брборић, Размишљање о српском језику у седам тачака	57
Јованка Радић, Сврха и последице „уродњавања“ српског језика	65
Рада Стијовић, Да ли род именица дисквалификује родну равноправност?	81
Миланка Бабић, О статусним проблемима српског језика у вези са Законом о родној равноправности	87
Јордана Марковић, У духу језика и по слову закона	91
Зорица Никитовић, Функција језика у глобалистичким процесима дехуманизације човјечанства	95
Милан Ајџановић, Две стране	99
Владан Јовановић, Поводом тзв. Закона о родној равноправности	103
Марина Спасојевић, Језик мимо граматике: о тзв. родно сензитивном језику	107
Наташа Вуловић Емонтс, Језик и стварна права жена	113

Ана З. Мацановић, Творба мовираних фемининума у Приручнику за употребу родно осетљивог језика (2019)	117
Марина Јањић, Језик наш насушни – српски језик у актуелном друштвеном контексту	123
Ана Јањушевић Оливери, Српски језик vs. родно осетљиви језик (о неосјетљивом сецирању српског језика)	129
Сања Ж. Ђуровић, Нормативна (не)прихватљивост мовираних фемининума у оквиру Закона о родној равноправности	135
Александар Милановић, Језичке игре: „Лепи Јане, рибарке старе дете један“ .	141
Виктор Савић, Укидање језичке норме поништава људске слободе и разара природу и јединство српског језика	147
Исидора Бјелаковић, Облигаторност „родно осетљивог језика“ – одраз стварних потреба друштва или идеолошко наметање?	157
Иван Негришорац, Родна осетљивост, језичка структура и језички израз: шест не баш неважних напомена	163
Јован Делић, Законодавно разарање српског језика	183
Ксенија Марицки Гађански, Српски језик – цивилизацијска тапија српског народа	187
Александар Јовановић , Велики идеолошки центрифугални поход. О српском језику, књижевности и школским програмима	191
Петар Пијановић, Октроисани језик	197
Бошко Сувајдић, О српском језику	201
Валентина Питулић, Родна равноправност и одговор усмене традиције	205
Слободан Антонић, Феминизам и језички инжењеринг	213
Богољуб Шијаковић, Филолог и светиња језика	225
Часлав Д. Копривица, Чији је српски језик? Начелна размишљања наспрам једне сасвим „нечелне“ ситуације	229
Драго Перовић, Насиље над језиком	241
Драгољуб Петровић, Тезе о разарању Срба и њиховог језика	245
Бранислав Ристивојевић и Слободан Орловић, Закон о родној равноправности против Устава Републике Србије: да ли је Србија добила други службени језик?	249
Миленко П. Радић, Поводом усвајања Закона о родној равноправности и Закона о изменама и допунама закона о забрани дискриминације	259
ЗАКЉУЧЦИ	265
ПРИЛОЗИ	
Мирослав Николић, Природни и граматички род именица	287
Божо Ђорић, Граматички род и питање полне дискриминације у језику . . .	303

Предраг Ј. Пипер, О социјалним феминативима у српском и другим словенским језицима	319
Дарко Пејовић. Интервју: Јасмина Грковић-Мејџор, академик. Закон о родној равноправности угрожава уставне слободе	351
ПРИКАЗ	
Ана З. Мацановић, Језик наш родно осетљиви у приручној литератури	357

Проф. др Софија Милорадовић

ЧИМЕ СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ РОДНА РАВНОПРАВНОСТ?

Пре равно десет година (2011) написала сам текст којим сам пре свега желела аргументовано показати да српски језик никако није нити може бити језик родне неравноправности, па самим тим ни дискриминације особа женскога пола, и тај су текст прихватили Научно веће Института за српски језик САНУ и Одбор за стандардизацију српског језика, те је именован као *Одлука о ишицању именована особа женског пола као носилаца одређених звања и занимања*. Период од једне деценије показао је да смо од тадашњег нуђења мноштва речи (углавном назива занимања код особа женскога пола) несагласних структури српскога језика стигли до изгледног законског наметања речника родно диференцираног језика јавним и државним институцијама. На појединим порталима сусрела сам се с написима у којима се раздвајају језичка структура и употреба језика, тј. језичка норма и језичка употреба, па бих без и најмање жеље да банализујем ово више но значајно питање морала да констатујем најпре недопустивост уређивања правила у било којој струци за која нисмо власни ни по своме образовању ни по знању, а потом и да дам сликовит пример: на исти начин би се могло медицинарима препустити дијагностиковање запаљењског процеса холецисте, али не и практично дељење – оперативни захват ради одстрањивања оболеле жучне кесе.

Дакле, родном равноправношћу морају се озбиљно, систематски и на дуге стазе бавити установе и институције друштвене заједнице, па нити се она може остваривати само у језику, нити ће њено остваривање само на том плану решити егзистенцијалне проблеме с којима се дневно суочавају самохране мајке, мајке аутистичне деце, жене са инвалидитетом итд. Дакле, граматичка категорија женскога рода није једино средство за обезбеђивање тзв. видљивости жена у српском или било ком другом језику, нити пак суштински може утицати на дискриминацију / равноправност жена. Равноправност не зависи од употребе појединих граматичких категорија, већ и од контекста у коме су оне употребљене, тј. од значења целине текста. Ево примера из кога се јасно види да се чак и уз доследну употребу граматичке категорије женскога рода могу изражавати дискриминаторски ставови о женама: *Жене љолийичари (љолийичарке) несљособне су за обављање одљоворних љослова*. С друге

стране, текстови у којима се не користи граматичка категорија женскога рода могу садржати ставове који афирмишу родну равноправност.

Родна неутралност генеричког мушког рода у српском језику представља лингвистичку чињеницу: граматике српскога језика у званичној употреби кажу да именице које значе врсту, звање или занимање означавају бића оба пола, па тврдња да употреба генеричког мушког рода подразумева дискриминацију жена бива у нескладу с важећим ставом наше лингвистичке науке. Облике женскога рода за именице које значе професије треба употребљавати тамо где је њихова употреба у складу с постојећом нормом и добром језичком праксом, а уколико је у датоме контексту неопходно нагласити да је носилац функције женског рода, то се може обезбедити и другим језичким средствима или навођењем личног имена. Нормирање језика не сме се руководити искључиво принципом слања пожељне политичке поруке, посебно када то може значити довођење у несклад с важећим граматичким и правописним нормама и добром језичком праксом.

И додатно, пошто се ово питање не може и не сме свести само на ниво лексике, често се дешава да аутори који нису лингвисти инсистирају да у њиховим текстовима стоје именована *анђројолошкиња*, *ејномузиколошкиња*, *кустјоскиња* и слично, али коришћење следећих паралелних форми сматрају неупутним када им се на њих укаже као на нужне са становишта српске језичке норме: *Присујини/јрисујине на овој јрослави били/биле су недвосмислено разочарани/разочаране*. Дакле, сами су свесни да овакав начин изражавања непотребно оптерећује реченицу, уз сасвим изгледну могућност њеног довођења до апсурда, те да овакве форме због тога не треба користити.

Нетачан је став да је само *родно диференциран језик – језик родне равнојравности*, при чему он подразумева и то да језици који не познају граматичку категорију рода не могу бити језици родне равноправности, чиме се, имплицитно, дискриминишу говорници оних језика који не поседују одговарајуће граматичке категорије, попут нпр. енглеског.

Законима се не може давати право једној страни, а оспоравати истовремено право другога – моје право да будем именована као *филолој*, *научни саветњик*, *директор* итд. не смеју угрозити чланови ниједнога закона. Надаље, инсистирање на женском називу мога занимања или звања доживљавам као потребу да се у први план истакне мој пол, а не посао који обављам (/ функција на којој се налазим) и квалитет обављаног посла, што је управо обрнуто од онога што заговорници феминизације језика третирају као начин „оснаживања женског рода“. Дакле, родна равноправност обезбеђује се управо употребом родно неутралних облика, док инсистирање на обележавању пола у контексту у коме је тај податак заправо ирелевантан – сматрам – може указивати на дискриминацију.

Институт за српски језик САНУ
Београд

sofija.miloradovic@sanu.ac.rs